

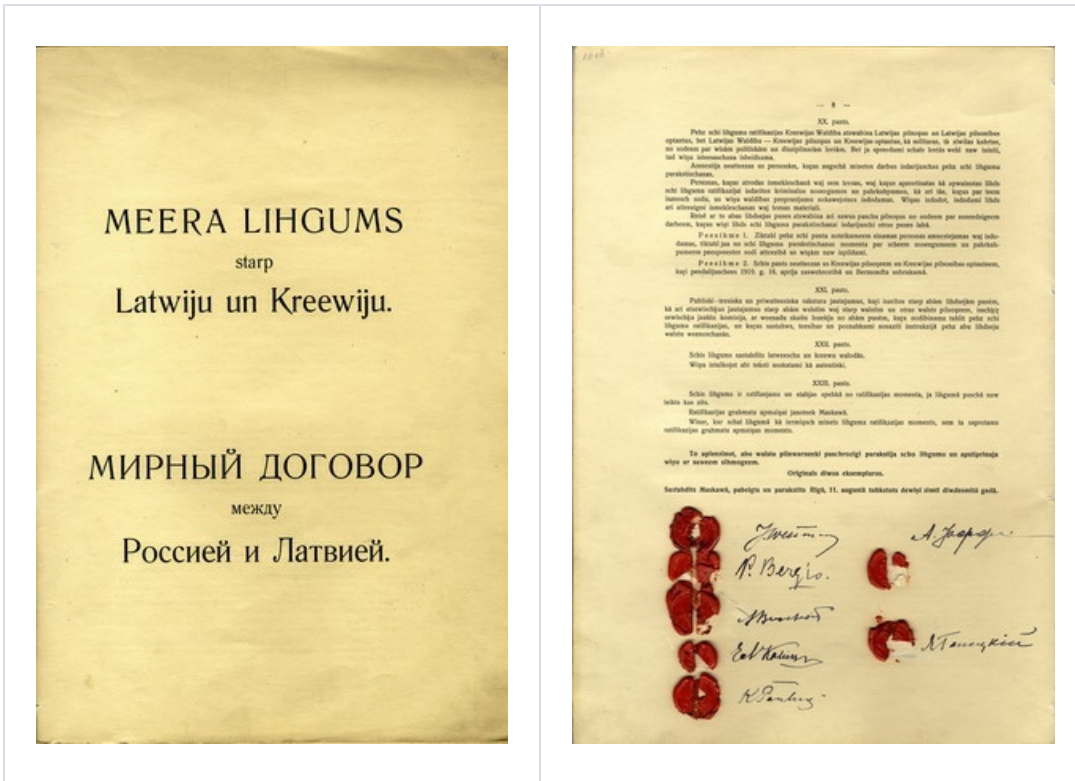

No augusta līdz augustam. Latvijas un Krievijas Miera līgums

Publicēts: 08.07.2021.

Miera līgumam starp Latviju un Krieviju ir īpaša nozīme Latvijas valsts tiesību dokumentu kopumā. Līguma vērtējumi laika gaitā ir mainījušies, bet tā nozīme nav zudusi, nav mainījusies attieksme pret līgumu kā svarīgāko starpkaru periodā noslēgto divpusējo līgumu. Tas ir arī visvairāk citētais un zinātniskos pētījumos analizētais Latvijas starptautiskais līgums.

Izstāde piedāvā vienreizēju iespēju aplūkot Latvijas valstij nozīmīgu dokumentu izlasi no lielākajiem valsts arhīviem. Daļa no dokumentiem tiek eksponēti pirmo reizi. Galvenā uzmanība izstādē pievērsta tiem Latvijas valsts tiesību avotiem, kas saistīti ar Miera līgumu, satur norādes uz šo līgumu vai skar Miera līguma 2. pantu par Latvijas valsts neatkarību, patstāvību un suverenitāti. Tie ir gan divpusējie, gan daudzpusējie starptautiskie līgumi, kas noslēgti laikā līdz 1940. gadam, kad Latvija bija starptautisko attiecību subjekts. Tie ir arī okupācijas varas izveidotās valdības un tās iestāžu lēmumi laikā, kad Latvija bija izrauta no starptautiskajām attiecībām.

Ekspozīcijas pamatā ir Latvijas Valsts vēstures arhīva dokumenti par Miera līguma izstrādes gaitu un Latvijas starptautiskajām attiecībām līdz 1940. gadam, dokumenti par notikumiem 1940. gadā no Latvijas Valsts arhīva, dokumenti par neatkarības atjaunošanas atzišanu 1991. gadā no Ārlietu ministrijas Politiskā arhīva. Eksponētas arī fotogrāfijas no Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva, Latvijas Kara muzeja un Latvijas Okupācijas muzeja, periodiskie izdevumi un informatīvie materiāli no Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Valsts Arhīvu speciālās bibliotēkas.

Miera līguma starp Latviju un Krieviju noslēgšanas gaita

1919. gads	
1 1 .I X	<p>Krievijas Sociālistiskās Federatīvās Padomju Republikas (Padomju Krievija, tālāk tekstā Krievija) ārlietu tautas komisāra Georgija Čičerina miera piedāvājums "Rīgas valdībai".</p> <p>No ārlietu ministra Zigfrīda Annas Meierovica runas Tautas padomes 1920. 10. III sēdē.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis. 1920. 12. III, Nr. 59.</i></p>
1920. gads	
1 6 .I I	<p>Latvijas Pagaidu valdības lēmums sākt miera sarunas ar Krieviju.</p> <p>Nodibināta priekšdarbu komisija ārlietu ministra biedra Aurēlija Zēberga vadībā. Izveidotas sešas komisijas (militārā, politiskā, juridiskā, finanšu, koncesiju, reevakuācijas).</p> <p><i>Valdības Vēstnesis. 1920. 12. III, Nr. 59.</i></p>
0 8 .I V	<p>Ārlietu ministrijas paziņojums Krievijas valdībai par Latvijas miera delegācijas došanos uz Maskavu 10. IV. Delegācijas sastāvs: Aurēlijs Zēbergs (priekšsēdētājs), Kārlis Pauļuks, Jānis Vesmanis, Pēteris Bergis, Eduards Kalniņš, 27 eksperti un 6 tehniskie darbinieki.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 09. IV, Nr. 80.</i></p>
1 1 .I V	<p>Latvijas delegācijas, tās bagāžas un automobiļa pārceļšana no Latvijas vilciena Krievijas vilcienā Rozenovas (Zilupes) robežstacijā. 12.IV Latvijas delegācijas ierašanās Maskavā un iekārtošanās viesnīcā <i>Savoja</i>.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 12. IV, Nr. 82; 15. IV, Nr. 85.</i></p>
1 6 .I V	<p>Latvijas un Krievijas miera sarunu pirmā sēde. Miera līgums tika izstrādāts apakškomisiju un komisiju sēdēs, lēmumus pieņēma plenārsēdēs.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. Nr. 88; 93; 99; 117; 119; 121.</i></p>
0 5 .I V I	<p>Plenārsēdē pieņemti pirmie četri Miera līguma punkti: karastāvokļa izbeigšana; Latvijas suverenitātes un patstāvības atzišana; robežas starp abām valstīm; militārie jautājumi un otrai pusei naidīgu organizāciju darbības nepieļaušana.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 08. VI, Nr. 127; 21. VI, Nr. 138.</i></p>
1 2 .I V I	<p>Maskavā noslēgts Bēgļu reevakuācijas līgums starp Latviju un Krieviju. Līgums publicēts:</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 16. VI, Nr. 134.</i></p>
2 1 .I V I	<p>Ministru kabineta sēdes lēmums par Aurēlija Zēberga atsvabināšanu no ārlietu ministra biedra un Latvijas miera delegācijas priekšsēdētāja amata. Delegācijas vadību uztic Jānim Vesmanim.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 22. VI, Nr. 139.</i></p>

2 2 . V I	<p>Krievijas valdībai iesniegts Jāņa Vesmaņa protests par neapmierinošu bēgļu reevakuācijas līguma izpildi. „[...] tāda izturēšanās pret šo līgumu no Krievijas valdības puses gribot negribot rada mums zināmas bažas par to, vai mūsu darbam te Maskavā ir vispār kāda nozīme.”</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 10. VII, Nr. 153.</i></p>
1 2 . V II	<p>Krievijas un Latvijas miera delegāciju aizbraukšana no Maskavas sarunu tālākai vešanai Rīgā, jo „[...] Maskavā viena daļa latviešu komunistu agitēja un citādi strādāja sarunām pretim [...]”.</p> <p>Zigfrīda Annas Meierovica paziņojums presei.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 14. VII, Nr. 156.</i></p>
1 5 . V II	<p>Krievijas miera delegācijas ierašanās Rīgā. Delegācijas priekšsēdētāja Ādolfa Joffes, locekļa Jakova Gaņeckā un viņu kundžu, četru ekspertu, divu sekretāru, apkalpojošā personāla (pavisam 30 cilvēku) rīcībā nodota viesnīca <i>Petrograda</i>.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 15. VII, Nr. 157.</i></p>
1 9 . V II	<p>Ministru kabineta sēdē Zigfrīds Anna Meierovics ziņo par miera sarunu gaitu. Apstiprina Miera delegācijas sastāvu: Jānis Vesmanis (priekšsēdētājs), locekļi – Pēteris Bergis, Kārlis Pauļuks, Ansis Buševics, Eduards Kalniņš.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 20. VII, Nr. 161.</i></p>
2 1 . V II	<p>Krievijas delegācijas priekšsēdētāja Ādolfa Joffes aizbraukšana uz Maskavu. Viņa prombūtnes laikā miera sarunas notiek komisijās un apakškomisijās. 26.VII Ādolfs Joffe izbrauc no Maskavas, atgriešanās Rīgā paredzēta 28. VII.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 20. VII, Nr. 161; Сегодня, 1920. 27. VII, Nr. 159.</i></p>
3 1 . V II , 0 3 . V III	<p>Miera konferences plenārsēdes. 06.VIII pēdējās vienošanās plenārsēdē. „Ar to miera konferences darbs pēc būtības nobeigts, un darbu turpinās tikai vēl redakcijas komisija, abu delegāciju priekšsēdētājiem piedaloties.”</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. Nr. 172; 174; 175; 177.</i></p>

0 8 . V III	<p>Delegāciju tikšanās plkst.12.00 Edinburgā (Jūrmalā, Dzintaros) pie Latvijas delegācijas priekšsēdētāja Jāņa Vesmaņa. Līdz plkst. 21.00 Miera līguma panti tiek formulēti galīgā redakcijā. 09.VIII vakarā Miera līguma teksts nodots Latvijas Valstspapīru spiestuvē.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 10. VIII, Nr. 179.</i></p>
1 1 . V III	<p>Pēdējā plenārsēde naktī no 24.00 līdz 2.15. Līguma teksta nolasišana krievu un latviešu valodā. Delegāciju priekšsēdētāji komentē dažus līguma punktus un plenārsēdi noslēdz ar īsām uzrunām.</p> <p><i>Valdības Vēstnesis, 1920. 11. VIII, Nr. 180.</i></p>
1 1 . V III	<p>Miera līguma starp Latviju un Krieviju parakstīšana Ārlietu ministrijas namā, Nikolaja (Kr. Valdemāra) ielā 3.</p> <p>Plkst. 11.00 ierodas Latvijas delegācija, plkst. 12.30 – Krievijas.</p> <p>Plkst. 12.40 sākas līguma parakstīšanas ceremonija. Jānis Vesmanis pasniedz Ādolfam Joffem Miera līguma tekstu latviešu valodā, Ādolfs Joffe pasniedz Jānim Vesmanim – krievu valodā. Pirmais līgumu ar speciālu zelta spalvu paraksta Ādolfs Joffe, tad – Jānis Vesmanis, pēc tam – abu delegāciju locekļi.</p> <p>Plkst. 12.50 Miera līgums ir parakstīts un zīmogots ar parakstītāju zīmogiem lakā.</p> <p>Plkst. 14.00 - atvadišanās bankets restorānā <i>Otto Schwarz</i>.</p> <p>Plkst. 24.00 Krievijas miera delegācija no Rīgas stacijas ar speciālu vilcienu (trīs vagoni - divi bagāžas vagoni un platforma ar automobili) aizbrauc uz Maskavu.</p> <p><i>Jaunākās Ziņas, 1920. 11. VIII, Nr. 181; Latvijas Kareivis, 1920. 12. VIII, Nr. 142; Сегодня, 1920. 12. VIII, Nr. 170, 13.VIII, Nr. 171.</i></p>
0 2 .I X	<p>Miera līgums starp Latviju un Krieviju ratificēts Latvijas Satversmes sapulces 1. sesijas 28. sēdē.</p> <p>No Satversmes sapulces locekļa, ārlietu ministra Zigfrīda Annas Meierovica runas Satversmes sapulces sēdē: „[..] Krievijas ekonomiskie apstākļi un nepieciešamība nodibināt caur Latviju un Igauniju sakarus ar Vakareiropas lielvalstīm – lūk, galvenie argumenti, kādēļ Krievija šo mieru meklēja un atrada. Mēs uzsākām miera sarunas [..], arvien paturēdami acīs savu gala mērķi: ne tik vien mieru starp Krieviju un Latviju, bet vispārējo mieru pasaulē”.</p> <p><i>Latvijas Satversmes Sapulces Stenogrammas. Rīga: Satversmes Sapulces izdevums, 1920, 8. burtnīca, 776. – 777. lpp.</i></p>
0 9 .I X	<p>Miera līgums ratificēts Viskrievijas Centrālajā izpildu komitejā.</p>
0 4 . X	<p>Protokola par ratifikācijas dokumentu apmaiņu parakstīšana plkst. 19.30 Maskavā.</p>

1 6 . X II	Miera līgums reģistrēts Tautu savienībā Ženēvā.
---------------------	---

No PSRS ārkārtējā sūtņa un pilnvarotā ministra Latvijā Ivana Lorenca novēlējuma, atzīmējot valsts desmitgadi:

„[...] Pēc tam, kad bija deklarēta Latvijas neatkarība, tā centās panākt *de jure* atzīšanu no Vakareiropas valstu puses. Centieni noveda pie panākumiem tikai pēc miera noslēgšanas ar Padomju Krieviju. Latvijas – Padomju Krievijas Miera līgumā bez iebildumiem atzīta Latvijas valsts neatkarība, patstāvība un suverenitāte. Tā bija pirmā oficiālā Latvijas atzīšana.”

Latvijas Republika desmit pastāvēšanas gadus. Galv. red. Bīlmanis, Alfreds. Rīga, 1928, 95. lpp.

No Latvijas ārlietu ministra Vilhelma Muntera raksta „Starptautiskais stāvoklis”:

„[...] Mūsu neatkarība nav noenkurota Versaļas miera līgumā, bet brīvi slēgtajos miera līgumos ar PSRS un Vāciju, mūsu stratēģiskais stāvoklis nav pasliktinājies, tāpat mums nav vajadzīga nekāda jauna saimnieciskā orientācija”.

Sējējs, Izdevēja A-S „Zeme”, Nr. 11, 1938, novembris, 1138. lpp.

Aivars Stranga, vēsturnieks, Latvijas Universitātes profesors:

„[...] Latvijas, tāpat kā visas Austrumu Eiropas liktenis, tomēr, pretēji Muntera priekšstatam, bija noenkurots tieši Versaļas – Rīgas sistēmā [...]. Vērtējot Miera līguma nozīmi, parasti tiek uzsvērta tā lielā loma Latvijas *de iure* atzīšanā un uzņemšana Tautu Savienībā. Taču tieši starptautiskās atzīšanas kontekstā šī nozīme nav jāpārspīlē. [...]Antantes lielvalstis atzina Latviju ne tāpēc, ka to bija izdarījusi Krievija, bet tāpēc, ka sabruka visas cerības uz „baltās” Krievijas atjaunošanu. Otrs cēlonis bija saistīts ar Tautu Savienības misiju [...]”.

Stranga, Aivars. Latvijas – Padomju Krievijas miera līgums 1920. gada 11. augustā. Rīga, 2000, 7., 72. lpp.

Izstādi sagatavoja:

Latvijas Valsts vēstures arhīvs,
Latvijas Valsts arhīvs un Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas Politiskais arhīvs

Projekta vadītājas:

Latvijas Valsts vēstures arhīva direktora vietniece Dr. hist. Valda Pētersone
Ārlietu ministrijas Dokumentācijas pārvaldības departamenta direktore Eva Vijupe

Ekspozīciju sagatavoja:

Sarmīte Šāvēja (atbildīgā par ekspozīciju), Dace Bušante, Ineta Didrihsone, Natālija Dzene, Inta Mazure, Ginta Orinska, Valdis Rūsiņš, Iveta Šķiņķe, Edmunds Vizla

Konsultante Silvija Križevica

Izstādes dizaina autors un iekārtotājs Jānis Saulīte

Izstādes atklāšana 11.08.2010 plkst. 12.40 Latvijas Valsts vēstures arhīvā Slokas ielā 16, Rīgā

Izstādes sagatavotāji izsaka pateicību: Latvijas Kara muzejam, Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvam, Latvijas Nacionālajai bibliotēkai, Latvijas Okupācijas muzejam, Valsts Arhīvu speciālajai bibliotēkai, Dāvim Ērmanim, Ģirtam Merginam

© 2010 Latvijas Republikas Ārlietu ministrija

<https://www.mfa.gov.lv/lv/no-augusta-lidz-augustam-latvijas-un-krievijas-miera-ligums>